

BRANISLAV BÉDI
STOFNUN ÁRNA MAGNÚSSONAR Í ÍSLENSKUM FRÆÐUM

KELSEY PAIGE HOPKINS
HÁSKÓLA ÍSLANDS

Kortlagning rafræns námsefnis í íslensku sem öðru máli fyrir börn og viðhorf fjölskyldna til notkunar á námsefni í sjálfsnámi barna

Inngangur

Lítið hefur verið fjallað um rannsóknir á sviði tölvustudds tungu-
málanáms (e. *computer-assisted language learning*, eða CALL) með
áherslu á þau tæki og tól sem miðast við máltileinkun barna af er-
lendum uppruna sem læra íslensku sem annað mál (L2). Grein þessi
fjallar um rannsókn sem var gerð sumarið 2020 í þeim tilgangi að
fylla í eyðurnar á þessu fræðasviði. Aðalmarkmið rannsóknarinnar
er tvíþætt: að kortleggja þau tól og rafrænt námsefni sem börn nota
til að efla færni í L2 íslensku heima og að kanna viðhorf fjölskyldna,
einkum foreldra og forráðamanna, til notkunar á mismunandi náms-
efni í sjálfsnámi barna, þó með áherslu á rafrænt efni. Í þessu sam-
hengi gegnir rafrænt námsefni mikilvægu hlutverki í undirbúningi
barna fyrir námskeiðið *Tungumálatöfrar*. Á námskeiðinu býðst kennsla
í L2 íslensku í gegnum listsköpun og leik fyrir fjöltyngd börn. Til
námskeiðsins var stofnað árið 2019 og hefur það síðan verið í boði
á sumrin í Edinborgarhúsinu á Ísafirði. Börn af erlendum uppruna
sem búa með fjölskyldum sínum hér á landi eða íslensk börn sem

búa með fjölskyldum sínum erlendis mega sækja námskeiðið, þó er námskeiðið opið öllum börnum sem vilja örva íslenskukunnáttu sína. Það má nefna að orðið „fjölskylda“ er notað í víðum skilningi í þessari grein. Fjölskyldur af öllum stærðum og gerðum koma til greina. Foreldrar eða forráðamenn í fjölskyldum geta verið fleiri en einn og af mismunandi þjóðerni. Fjölskyldur geta einnig samanstðið af einstaklingum sem eru íslenskir eða af erlendum uppruna, þó að stundum sé um að ræða svokallaðar blandaðar fjölskyldur þar sem einn eða fleiri, yfirléitt forráðamenn eða foreldrar, eru af íslenskum uppruna. Vegna þess að ekki er vitað fyrir víst um þjóðerni allra meðlima í fjölskyldum sem tóku þátt í öðrum hluta rannsóknarinnar er hugtakið „fjölskylda“ notað hér í víðara samhengi. Í þessari rannsókn er gerð grein fyrir mikilvægi aðgengis að rafrænu námsefni í L2 íslensku á netinu fyrir börn sem hentar til sjálfsnáms heima. Þó að til sé rafrænt námsefni á netinu þá er það oft óflokkað og án frekari upplýsinga um markhóp eða mállega þætti sem gerir leit að hentugu námsefni fyrir börn erfiða. Svipaðri reynslu lýsa niðurstöður rannsóknar eftir Ylkännen og Martin (2002) þar sem skoðuð voru breidd og gæði tölvuforrita, vefsíðna og margmiðlunardiska til kennslu og náms í norrænum tungumálum. Auk gæðamats var markmið rannsóknar þeirra að búa til yfirlit yfir námsefnið með upplýsingum sem munu aðstoða neytendur við val á hæfilegu efni til kennslu eða náms norrænna tungumála, þ.á m. íslensku. Þó að aðferðafræði rannsóknarinnar hafi byggt á fyrir fram tilbúnum gátlista með spurningum um gæði og útlit, innihald og tungumálaþætti sem hægt væri að æfa sig í, kennslufræðilega og tæknilega nálgun á námsefni, voru spurningar á gátlistanum að vissu leyti takmarkaðar því þær beindust aðeins að þeim kennslufræðilegu, tæknilegu og hönnunarlegu atriðum sem rannsakendum fundust mikilvæg á þessum tíma. Samt er óljóst hvernig tenglum á heimasíðum og margmiðlunardiskum um námsefni var safnað eða hvernig námsefnið var valið. Í umfjöllun um rannsóknina lýstu höfundar áhyggjum af því að erfitt væri fyrir óvana að finna kennsluefni á vefnum ef ekki væri haldið úti einni vefsíðu með yfirliti og upplýsingum um fræðslu og mat á mismunandi námsefni til tungumálanáms á netinu (Ylkännen og Martin 2002,

11–12). Slík vefsíða er þegar til á heimasíðu Norræns samstarfs¹ þar sem hægt er að finna upplýsingar um nám í L2 íslensku en þar er aðeins tvær krækjur að finna, annars vegar á *Tungumálatorgi* með tengli á rafræna útgáfu bókarinnar *Íslensku fyrir alla* og hins vegar á undirsíðu Háskóla Íslands með tengli á *Icelandic Online*. Því miður reynist þessi vefsíða enn ófullnægandi þar sem á hana vantar upplýsingar um meira námsefni í L2 íslensku.

Rannsóknin sem lýst er í þessari grein var hins vegar fólgin í því að kortleggja mismunandi tegundir rafræns námsefnis sem væri hægt að sækja af netinu með því að nota ákveðin lykilorð í leitarglugga Google. Tuttugu ár eru liðin síðan rannsókn Ylkännen og Martin var framkvæmd. Síðan þá hafa mikið fleiri vefsíður og önnur rafræn tól og námsefni verið búin til. Aðferðin sem notuð er í þessari rannsókn gerir fólki kleift að finna allt það rafræna námsefni sem til er á netinu í dag í staðinn fyrir að velja fyrir fram ákveðin tól og tæki til að greina. Auk þess var markmið þessarar rannsóknar það að búa til skrá yfir krækjur og heimildir. Slík skrá mun gegna mikilvægu hlutverki í máltileinkun barna því að þar verður að finna tæmandi lista yfir þau tól og annað námsefni sem styður við L2 íslenskukennslu á netinu og þar af leiðandi við sjálfsnám barna. Skjalið mun einnig innihalda upplýsingar um það efni sem hentar til sjálfsnáms barna í L2 íslensku. Þar að auki er mikilvægt að rannsaka viðhorf fjölskyldna til sjálfsnáms, þ.e. hvaða tegundir rafræns náms-efnis henta börnum best til að efla kunnáttu þeirra í L2 íslensku en einnig hversu oft börnin æfa sig í íslensku heima eða hversu oft hún er töluð á heimilinu. Þetta veitir skýrari mynd af þörfum barna fyrir sjálfsnám. Þessi hluti rannsóknarinnar styðst við kenningu sem byggir á notkun tungumálsins í máltileinkunarferli (e. *usage-based theory in language acquisition*) (Tomasello 2009) barna og málvísindum sem fjalla um samband milli fólks og tungumáls (e. *contact linguistics*) í sambandi við L2 nám (Winford 2003, 12 og 16) en sérstaklega við máltileinkun L2 barna sem gerist við mismunandi sálfræðilegar og samfélagslegar aðstæður (Oksaar 1996, 7). Með því að nota tungumál í tali og að heyra það talað tileinka börn sér nýjan orðaforða og málfræðilögmál (Tomasello 2003, 79). Í þessu samhengi er mikilvægt að

1 <https://www.norden.org/is/info-norden/islenskukennsla-islandi>

börnin fá ílag á L2 tungumálinu svo að þau geti byggt á fyrri þekkingu sinni í L2 málinu og bætt við sig orðaforða. Hægt er að beita kenningu um máltileinkunarferli þegar fjallað er um sjálfsnám barna í L2 íslensku heima við þar sem íslenskan er a.m.k. notuð í samfélagi þeirra (börn innflytjenda á Íslandi) eða töluð á heimili þeirra ef annað foreldrið eða bæði eru íslensk. Máltileinkun L2 barna byggir oft á einstaklingsbundinni reynslu. Það þýðir að í mismunandi aðstæðum innan fjölskyldna og í því samfélagi sem þau búa tileinka börn sér mismikinn fjölda orðaforða og mismunandi málfræðilögmál í L2 máli sínu (Quick og Verschik 2019, 7). Þá er mikilvægt að nota bæði máltileinkunarferli og málvísindi sem fjalla um samband milli fólks og tungumáls þegar fjallað er um máltileinkun L2 barna í fjölskyldum af erlendum uppruna á Íslandi og börn í íslenskum fjölskyldum sem búa erlendis.

Oft er raunin sú að börn innflytjenda sem eru nýkomin til landsins þurfa að læra L2 íslensku rétt eftir komu til landsins til að geta tjáð sig og fylgst með kennsluefni í skóla. Þetta getur skapað aukið álag á börn og ekki síst á foreldra þeirra sem þurfa að aðstoða börnin sín við aðlögun. Aftur á móti fá íslensk börn sem búa með fjölskyldum sínum í útlöndum oft fá tækifæri til að nota eða heyra íslensku talaða á heimili sínu. Þetta gerist af mismunandi aðstæðum sem tengjast oft tíma og því tungumáli sem er talað á heimilinu. Í þessum tilvikum geta tungumálanámskeið sem bjóða upp á íslenskukennslu fyrir börn erlendis aðstoðað við tileinkun tungumálsins. Aðgengi að þessum námskeiðum er þó ekki jafnt fyrir öll börn því ekki er alls staðar í útlöndum boðið upp á slík námskeið. Rafræn töl og náms efni á netinu geta þá brúað bilið og veitt aðstoð við tungumálanám á netinu þar sem börn geta lært íslensku með aðstoð tölvu. Eftirfarandi rannsóknarspurningar voru leiðarvísir fyrir þá rannsókn sem lýst er í þessari grein: 1) Hvaða tegundir af námsefni eru til á netinu fyrir börn sem læra L2 íslensku? 2) Er til vefsíða á netinu með ýtarlegum upplýsingum um öll töl, tæki og annað námsefni sem til er í L2 íslensku fyrir börn? 3) Er auðelt fyrir foreldra og forráðamenn barna að finna námsefni í L2 íslensku á netinu? 4) Hvaða námsefni nota börn helst í sjálfsnámi í L2 íslensku? og 5) Hversu oft æfa börn sig í L2 íslensku heima?

Til eru rannsóknir á öðrum tungumálum eins og t.d. L2 ensku

fyrir börn (Castillo og Gámez 2013, 63; Jensen 2017, 4) sem sýna að foreldrar leita oft að hentugum tólum og námsefni á netinu til að aðstoða börnin sín við að læra L2 ensku heima. Niðurstöður rannsóknar eftir Castillo og Gámez frá 2013 sýna einnig að það er erfitt fyrir foreldra og forráðamenn af erlendum uppruna, sem tala ekki markmál þess lands sem þeir fluttu til, að styðja börnin sín við eflingu L2 málsins því sjálfir tala þeir ekki markmálið. Ákveðið var þá að útskýra fyrir þeim betur hversu mikilvægt er fyrir börn þeirra að efla málkunnáttu í L2 málinu annars vegar og hins vegar að þjálfna þá og börnin þeirra í að nota vefsíðu skólans til að börnin geri verkefni í L2 málinu heima. Sérstök vefsíða var hönnuð til að styðja við þetta átak. Niðurstöður úr rannsókn eftir Jensen frá 2017 sýna hins vegar að börn sem læra L2 mál í sjálfsnámi í sínu heimalandi vilja, af öllum tólum og tækjum, helst nota tölvuleiki, hlusta á tónlist og horfa á sjónvarp til að efla kunnáttu sína, sérstaklega þá orðaforða, á L2 málinu. Á Íslandi hefur rannsókn um notkun L2 íslensku hjá börnum ein-, tví- og fjöltyngdra fjölskyldna á Íslandi (Kriselle L. S. Jónsdóttir o.fl. 2018, 20) sýnt að notkun tungumála, þ.á m. íslensku, í þessum fjölskyldum er nokkuð breytileg og ekki er hægt að greina neitt mynstur þar. Sjá má þó að oft eru töluð tungumál foreldra á heimilum. Í nokkrum tilfellum tala börn við ömmu eða afa það tungumál foreldra sem ekki er venjulega notað á heimilinu. Tölfræðilega sýnir rannsókn Kriselle L. S. Jónsdóttur, Sigríðar Ólafsdóttur og Jóhönnu T. Einarsdóttur að engar fastar reglur virðist vera til staðar varðandi notkun tungumála í fjölskyldum og að aðeins 4 af 45 (8,9%) fjölskyldum hér á landi noti íslensku sem aðalmál, þó hinar fjölskyldurnar noti hana sem annað tungumál. Rannsóknin bendir einnig til að foreldrar vilji gjarnan að börnin noti íslensku oftast í daglegu lífi, t.d. með því að horfa á íslenskar bíómyndir, leika sér með öðrum börnum og nota íslensku í samskiptum þar, eða að syngja og hlusta á tónlist. Aftur á móti sögðust börnin frekar vilja horfa á sjónvarpsefni eða á myndbönd á netinu sem eru á því minnihlutamáli sem talað er í fjölskyldum þeirra, og þau spila tölvuleiki sérstaklega til að nota ensku (Kriselle L. S. Jónsdóttir o.fl. 2018, 23). Samkvæmt annarri rannsókn sem var gerð til að kanna þróun tungumálakunnáttu og málgreiningar barna sem læra L2 íslensku á Íslandi vilja börn æfa sig í ensku sérstaklega vegna efnahagslegs nota-

gildis hennar sem alþjóðlegs samskiptamáls (Elín Þ. Þórðardóttir og Anna Guðrún Júlíusdóttir 2013, 412). Þetta gæti haft áhrif á uppbyggingu annars máls og þar með máltileinkun L2 íslensku (Elín Þ. Þórðardóttir 2021, 1).

Internetið býður upp á margs konar námsefni og rafræn tól sem styðja við nám í L2 íslensku fyrir börn. Bæði vefsíður og undirsíður bjóða upp á lista yfir frekara námsefni í L2 íslensku fyrir börn. Á þessum síðum er sjaldnast að finna skýrar upplýsingar um náms efnið. Auk þess eru frekar takmarkaðar upplýsingar um hvaða mállegu þætti er verið að æfa. Mögulegt er fyrir foreldra og forráðamenn að skoða námsefni og meta en það er mjög tímafrekt og því gæti leit að hentugu námsefni og tólum sem börn geta notað til að efla ákveðinn mállegan þátt tekið langan tíma. Vegna þess að ekki er til einn tæmandi listi yfir slíkt var gerð tilraun í þessari rannsókn til að búa til lista yfir allt námsefni og tól sem gagnast kennslu í L2 íslensku fyrir börn. Þó að til dæmis *Tungumálatorg*² bjóði upp á yfirlitssíðu með tenglum á námsefni á fleiri tungumálum, þ.e. ensku, dönsku, íslensku, og upplýsingar um tengla á samtök sem tengjast eflingu og kennslu tungumála, þá er þessi vefsíða aðeins yfirlitssíða með tengla á aðrar vefsíður. Ekki er að finna upplýsingar um mállega þætti í tungumálum sem hægt er að æfa. Einnig eru aðrar vefsíður skráðar sem bjóða upp á m.a. almennt yfirlit yfir kennslu í íslensku, en *Menningarmót fljúgandi teppi* og *Móðurmál* eru dæmi um slíkar vefsíður. Þá er hægt að leita á heimasíðu Menntamálastofnunnar um *Flokkun námsefnis fyrir ÍSAT nemendur*³ en þar er einungis að finna yfirlit yfir valið námsefni eins og kennslu- og lesbækur, gagnvirka vefi, og tölvuleiki á íslensku fyrir börn með íslensku að öðru máli, flokkað eftir getustigi og með upplýsingum um mállega þætti sem þar að lútandi efni æfir. Þessi vefsíða inniheldur undirsíðu um annað efni þar sem hægt er að finna hlekki á tvær kennslubækur á pdf-formi, og Dagbók – Heimanám og íslenska – tölum saman en ekki hlekki á frekara námsefni sem hægt er að finna á netinu, eins og fram kemur í þessari rannsókn.

Fræðilegur grunnur rannsóknarinnar er tölvustutt tungumálanám (e. *CALL*, eða *computer-assisted language learning*). Tölvustutt

2 <http://tungumalatorg.is>

3 https://mms.is/sites/mms.is/files/isat_samantekt_jan19_005.pdf

tungumálanám er regnhlífarhugtak sem nær yfir allt tungumálanám með hjálp tölvu eða tölvutengds búnaðar (Magnús Huld Sigmarsdóttir 2014, 21). Á Íslandi eins og annars staðar í heiminum hefur tölvustutt tungumálanám þróast samkvæmt straumum og stefnum í tungumálakennslu og nýjustu framförum á sviði tækni og vísinda (Auður Hauksdóttir 2007, 160–161). Sögu tölvustudds tungumálanáms í L2 íslensku má rekja til ársins 1995 þegar vefsíðan *Verb Conjugation Online*⁴ var stofnuð til að aðstoða erlenda nema við að skilja betur beygingu orða á íslensku. Síðan hafa 36 mismunandi vefsíður og einfaldir tölvuleikir, vefnámskeið og símaöpp verið hönnuð með það að markmiði að styðja við nám í íslensku sem öðru og erlendu máli (Bédi 2022). Af öllum þessum tólum eru aðeins níu þeirra notendavæn fyrir börn. Í dag eru til ótal vefsíður sem innihalda einhvers konar námsefni sem notast má við í kennslu L2 íslensku fyrir börn. Eitt helsta og nýjasta tólið er *Icelandic Online fyrir börn (IOLBörn)*, sem er vinnuheiti verkefnis sem verið er að þróa til að styðja við lestur á íslensku fyrir börn af erlendum uppruna (Birna Arnbjörnsdóttir 2021, 33) og hýst verður hjá Menntamálastofnun. *IOLBörn* er framhald af verkefninu *Icelandic Online*⁵ sem var upprunalega hannað með kennslufræðilegri uppbyggingu og er ætlað fullorðnum nemendum. Eins og rannsóknin okkar sýnir eru til á netinu enn fleiri vefsíður og ýmiss konar námsefni fyrir L2 íslensku, þ.á m. fyrir börn, sem hefur misjafnt kennslufræðilegt gildi en má nota t.d. sem viðbótarnámsefni þegar verið er að æfa tungumálið með aðstoð tölvu í sjálfsnámi barna heima við.

1. Rannsóknin

Rannsóknin sem lýst er í þessari grein var gerð á tímabilinu júní–ágúst 2020 í samstarfi við *Tungumálatöfra*⁶, sumarnámskeið á Ísafirði fyrir tví- og fjöltyngd börn, sem var komið á fót árið 2017 (Hopkins og Bédi 2021). Markmiðið með námskeiðinu er að bjóða upp á kennslu í L2 íslensku fyrir börn af erlendum uppruna með áherslu á

4 <https://www.verbix.com/languages/icelandic>

5 www.icelandiconline.com

6 <https://tungumalatofrar.is/tungumalatofrar/>

hreyfingu og list. Rannsóknin er tvíþætt: annars vegar kortlagningar- og skráningarvinna og hins vegar könnun sem lögð var fyrir foreldra og forráðamenn barna sem hafa tekið þátt í sumarnámskeiðinu *Tungumálatöfrum* í þrjú ár áður en rannsóknin var gerð. Fyrri hluti rannsóknarinnar var fyrst og fremst fólgin í söfnun upplýsinga um rafrænt námsefni fyrir börn á netinu. Rannsóknaraðferðinni „gagna-söfnun af netinu“ (e. *internet-based data collection*) (Benfield 2006) var beitt. Þessi aðferð notar veraldarvefinn til að gera svokallaðar rafrænar rannsóknir (e. *electronic research*) á netinu með því að nota tölvu, vafra og mismunandi lykilorð og leitarstrengi til að nálgast upplýsingar um vefslóðir sem leitað er að. Markmiðið með þessum verkhætti var að búa til eitt yfirlitsskjal með öllu rafrænu námsefni í L2 íslensku fyrir börn.

Seinni hluti rannsóknarinnar er í formi rafrænnar könnunar. Í þessum hluta var þess freistað að varpa ljósi á venjur barnafjölskyldna í sjálfsnámi í L2 íslensku og á reynslu þeirra af því að finna viðeigandi efni á netinu og nota það í sjálfsnámi barna heima hjá sér. Könnunin (sjá viðauka A) samanstendur af 18 spurningum, bæði lokuðum spurningum (þ.e. með fyrir fram gefnum svarmöguleikum) og opnum. Rannsóknaraðferð sem gerir rannsakendum kleift að velja þátttakendur fyrir ákveðinn tilgang rannsóknarinnar (e. *purposeful sampling*) (Palinkas o.fl. 2016) var notuð hér. Í undirköflum hér að neðan verður gerð grein fyrir þátttakendum og því hvernig gögnum var safnað.

1.1 Þátttakendur

Í fyrri hluta rannsóknarinnar voru engir þátttakendur en í síðari hlutanum voru þátttakendur tilraunahópur sem samanstendur af börnum íslenskra og tví- eða fjöltyngdra fjölskyldna á grunnskólaaldri sem eru að læra íslensku sem annað mál. Ákveðið var að framkvæma rannsóknina í samvinnu við námskeiðið *Tungumálatöfry* eins og gert var grein fyrir hér að ofan. Þar sem þátttakendur á námskeiðinu eru börn á aldrinum 5–16 ára, annaðhvort fædd á Íslandi en búsett erlendis eða nýflutt til Íslands, eða af erlendum uppruna en búsett á Íslandi, þá krafðist rannsóknin virkrar þátttöku foreldra og forráðamanna barna í spurningarkönnuninni. Könnunin var send út á sex-

tíu netföng (n=60) sem forsvarsmenn *Tungumálatöfra* veittu aðgang að þótt fjöldi einstaklinga sem fékk könnunina væri aðeins lægri því sumir foreldrar og forráðamenn skráðu fleiri en eitt netfang á skráningarlista hjá *Tungumálatöfrum*. Af 60 eintökum af könnuninni var aðeins fjórtán (n=14) skilað rafrænt. Þrjár íslenskar fjölskyldur búsettar erlendis, þ.e. í Bandaríkjunum, Bretlandi og Svíþjóð, og ellefu fjölskyldur búsettar hérlendis hafa svarað. Allar nema ein fjölskylda samanstóðu af tveimur foreldrum eða forráðamönnum.

1.2 Gagnasöfnun og úrvinnsla gagna

1.2.1 Rafrænt námsefni

Tæknin sem var notuð til gagnasöfnunar um rafrænt námsefni á netinu var leitarvélin *Google*. Úrvinnsla gagna fór fram í ritvinnsluforritinu *Google Docs* þar sem hægt er að skrá upplýsingar og deila þeim milli mismunandi skjala og að búa til rafræna könnun. Öll gögn eru vistuð í öruggum aðgangi skráahýsingarþjónustunnar *Google Drive* og aðeins verkefnisstjórnin og rannsakandinn hafa aðgang að gögnunum. Byrjað var á því að opna vafrann *Safari* og velja leitarvélinu *Google* og slá inn mismunandi leitarorð til að sjá hvaða efni skilaði sér í hvert skipti. Leitarskilyrðin voru breiðari og almennari í upphafi (t.d. „íslenska sem annað mál“) en svo þrengd og takmörkuð meira við markhópinn (börn á grunnskólastigi) eftir því sem á leið, t.d. „námsefni í íslensku fyrir börn á grunnskólastigi“. Leit var hætt þegar niðurstöðurnar, s.s. námsefnisveitur og fræðsluvefir, fóru að endurtaka sig og engum nýjum niðurstöðum var skilað. Til þess að geta greint frá innihaldi námsefnis og mállegum þáttum sem hvert og eitt efni æfir var notuð innihaldsgreining (e. *content analysis*) (Cohen o.fl. 2011). Með þessari aðferð má greina mikið magn upplýsinga með því að lýsa mismunandi þáttum efnisins með hnitmiðuðum hætti. Þannig verða til stuttar lýsingar á innihaldi efnisins sem skoðað er. Í staðinn fyrir að hafa fyrir fram tilbúinn gátlista sem getur takmarkað rannsóknina þá er búinn til nýr listi af þeim atriðum, þáttum og eiginleikum sem tækni, tól og námsefni, sem verið er að skoða, búa yfir. Greiningar á öllum tækjum, tólum og námsefni eru bornar saman og athygli beint að því sem er sameiginlegt og aðgreinandi.

Heimildirnar eru teknar saman í viðauka (B) og þeim raðað eftir því hvort þær hafa að geyma aðgang að rafrænu námsefni fyrir börn – ýmist þeim að kostnaðarlausu eða gegn áskriftargjaldi – eða fræðsluefni sem höfðar til kennara og foreldra, m.a. um tungumála-kennslu barna, tvítyngi, málefni innflytjenda, o.fl. Stutt lýsing á heimild og innihaldi hennar fylgir hverri færslu á heimildayfirlitinu. Allt efni sem stóðst gefin skilyrði (það er sem hentar kennslu barna eða leggur áherslu á kennslu íslensku sem annars máls og sem hægt er að sækja á netinu notanda að kostnaðarlausu) kom til greina og var þá skráð eftir kerfi sem lýst er í kafla 5.1. Ekki var gerð frekari tilraun til greiningar á kennslufræðilegu gildi efnisins eða gæðum á þessu stigi, en gæðamat fellur utan markmiða rannsóknarinnar. Hins vegar fylgir hverri krækju lýsing eins og fram kemur hér fyrir neðan.

Eftir að öllum heimildum hafði verið safnað hófst skráning á öllu því námsefni sem hægt var að nálgast á netinu án endurgjalds. Búið var til eitt skráningarskjal fyrir hverja námsefnisveitu, t.d. *Fræðsluskot*, og tengli bætt við viðkomandi færslu. Eftirfarandi upplýsingar um námsefnið voru skráðar í dálkum: heiti námsefnis, áhersla á mállega þætti, markhópur, gerð efnis (t.d. PDF-snið, rafbók, smáforrit, o.s.frv.) og stutt lýsing á því. Slóð þar sem sækja má efnið beint af netinu var einnig sett inn í sérdálk, og dálkur merktur „annað“ er hafður með þar sem skrá má tilfallandi upplýsingar sem gætu komið að gagni.

1.2.2 Könnun

Hönnun rafrænnar könnunar hófst um miðjan júlí í samvinnu við utanaðkomandi kennara í hlutverki ráðgjafa. Spurningar í henni voru hannaðar í samræmi við rannsóknarspurningar. Könnunin var búin til með forritinu *Google Forms*. Ákveðið var að búa til könnun á tveimur tungumálum, íslensku og ensku, til þess að gefa þeim foreldrum og forráðamönnum sem tala ekki íslensku kost á að svara. Könnuninni var skipt í þrjá hluta með alls átján spurningum um bakgrunn svarenda þar sem spurt var um fjölda barna á heimili, aldur og kyn þeirra, fjölda foreldra og forráðamanna á heimili og móðurmál þeirra, tungumál sem töluð eru á heimilinu, og um búsetu fjölskyldunnar; spurningar um íslenskunám heima, t.d. hversu oft í

viku er talað við börnin á íslensku heima, hvaða mállega þætti þurfa börnin helst að æfa að mati foreldra eða forráðamanna; spurningar um námsefni og reynslu af notkun þess heima við. Spurningar í könnuninni voru sem sagt um fjölda barna á heimilinu, aldur og kyn barna, samsetningu fjölskyldunnar, móðurmál foreldra, tungumál töluð á heimilinu, búsetu fjölskyldna, hversu líklegt það sé að þær fjölskyldur sem búsettar eru erlendis snúi aftur heim með börn á skólaaldri, um þær tegundir námsefnis sem mest og minnst eru notaðar heima við, það námsefni sem börn hafa mestan og minnstan áhuga á, hversu oft íslenska er töluð á heimilinu, um þá málþætti sem börnin þurfa að örva að mati foreldra, hvers konar rafrænt efni vanti til þess að börnin geti eftl íslenskukunnáttu sína heima að mati foreldra, og hversu auðvelt eða erfitt það sé fyrir fjölskyldur að finna íslenskt námsefni fyrir börn á netinu. Þátttakendur máttu einnig svara opinni spurningu og þannig koma á framfæri öllu því sem þeim þótti mikilvægt varðandi rafrænt námsefni og sjálfsnám. Hægt er að skoða allar spurningar á íslensku og ensku í viðauka A.

Könnunin var send á sextíu ($n=60$) þátttakendur 17. ágúst 2020 og þeim gefnar fjórar vikur til að svara henni. Hægt var að svara spurningum með því að fylla inn t.d. hvaða tungumál eru töluð á heimilinu; velja úr gefnum möguleikum varðandi tíðni (mjög oft, frekar oft, stundum, frekar sjaldan, mjög sjaldan) og tegund efnis (barnabækur, kennslubækur, gagnvirk efni á netinu, öpp/önnur forrit, sjónvarpsefni og myndbönd eða kvikmyndir, vefnámskeið, námsefni á *YouTube*, einkakennsla á netinu); merkja viðeigandi svar á Likert-kvarða t.d. að velja eitt af eftirfarandi „mjög mikið“, „mikið“, „hlutlaust“, „ekki mikið“, „lítið“; eða skrifa inn athugasemd í opna spurningu um annað sem til hugar kemur. Úrvinnsla spurninga fólst í því að safna saman svörum úr opnum og lokuðum spurningum og setja þau inn í Excel-skjal til að fá heildaryfirlit yfir öll svör. Svör úr opnum spurningum varðandi fjölda og aldur barna, tungumál foreldra og þau mál sem eru töluð á heimilinu, og búsetu fjölskyldna voru afrituð og sett inn í eitt skjal í Excel-sniði svo að hægt væri að búa til heildaryfirlit yfir þau. Svör úr öðrum opnum spurningum voru sömuleiðis sett inn í eitt yfirlitsskjal en svörin voru lesin, lykila-tríði í þeim merkt og þau sett í almenna flokka. Þemagreiningin (e. *thematic analysis*) (Lavrakas 2008) var notuð við úrvinnslu svaranna.

2. Niðurstöður

2.1 Niðurstöður kortlagningar á námsefni í íslensku sem öðru máli fyrir börn

Rannsóknin sýndi að til eru mikið fleiri rafræn námsgögn en við mætti búast. Upplýsingum um námsefni var safnað í Excel-skjal. Að lokinni flokkun gagna urðu skjölin 13 talsins (sjá viðauka B til N). Viðauki C veitir heildaryfirlit yfir helstu vefsíður um námsgögn í L2 íslensku eins og t.d. vefsíða Menntamálastofnunar eða Mímisbrunnns ásamt stuttri lýsingu á námsefni, aðgengi og upplýsingum um markhópinn. Í skjalinu eru 19 vefsíður og í hverri færslu er gefinn upp hlekkur bæði á viðkomandi vefsíðu og á skráningarsíðu þar sem má nálgast upplýsingar um allt námsefni sem síðan býður upp á. Stutt yfirlit yfir þessar vefsíður má sjá í töflu 1.

Tafla 1. Stutt yfirlit yfir efnisveitur og vefsíður sem bjóða upp á mismunandi tegundir af rafrænu náms- og kennsluefni í L2 íslensku fyrir börn.

Nr.	Heiti	Vefslóð	Fjöldi krækja á aðrar vefsíður með námsefni	Efnis-flokkar	Markhópur eða skólastig	Mállegir þættir
1	Fjölmenningarsetur	https://www.mcc.is/education/study-icelandic-libraries/	18	Gagnvirkir vefir, hljóðbækur, rafrækur, kennsluleiðbeiningar, handbók fyrir foreldra og kennara, æfingar í lesskilningi	Yngsta stig, miðstig, unglíngastig, brú yfir í almennt nám	Lestur, ritun, hlustun, tal, orðaforði, málfræði
2	Fræðsluskot	https://fraedsluskot.wixsite.com/heim	26	Fræðsla, kennsluefni, hljóðbækur, rafrækur, bækur, tölvuleikir, smáforrit, æfingar, leikir	Yngsta stig, miðstig, unglíngastig	Lestur, ritun, hlustun, tal, orðaforði, málfræði

3	Hlusta	https://hlusta.is	1	19 efnisflokkar af fróðlegu efni til að hlusta á, þ.á m. hljóðbækur	Ótilgreint	Hlustun
4	Íslenska á yngsta stigi	https://mms.is/namsefni/islenska-a-yngsta-stigi-veftorg	1	Kennslu-hugmyndir, verkefni og ýmist námsefni fyrir börn á yngsta stigi. Krefst sérstaks aðgangs í gegnum skóla	Yngsta stig	Ótilgreint
5	Íslenskuhorn Hólfar	https://www.islenskuhornid.is	7	Einkakennsla, vefnámskeið, verkefni og kennslubækur	Yngsta stig, miðstig, unglingsstig	Lestur, ritun, hlustun, tal, orðaforði, málfræði
6	Katla: Kennsla og ráðgjöf	https://www.katla.org	1	Einkakennsla, vefnámskeið, tungumálanámskeið	Börn, unglingar, fullorðnir	Lestur, ritun, hlustun, tal, orðaforði, málfræði, menning
7	Kötluvefurinn	http://tungumalatorg.is/katla/	78	Fræðsla, kennsluleiðbeiningar, kennarablöð með texta til upplestrar, hlutverka-leikir, hugmyndir fyrir æfingar í mismunandi færniþáttum, söngvatextar til útprentunnar, dagbókaverkefni fyrir kennara og foreldra,	Leikskólar, yngsta stig, og börn á öðrum stigum skóla	Lestur, ritun, hlustun, tal, orðaforði, málfræði

KORTLAGNING RAFRÆNS NÁMSEFNIS Í ÍSLENSKU SEM ÖÐRU MÁLI FYRIR BÖRN OG VIÐHORF FJÓLSKYLDNA TIL NOTKUNAR Á NÁMSEFNI Í SJÁLFSNÁMI BARNNA

8	Lestu	https://lestu.is/index.html	1	Rafbækur: skáldsögur, smásögur, ljóð, Íslendingasögur, fræðirit, safnrit, barnabækur	Ótilgreint	Lestur, hlustun
9	Læsisvefurinn	https://laesisvefurinn.is	1	Verkfærakista fyrir kennara, ráðgjöf og námsefni fyrir lesskilning og ritun	Ótilgreint	Lestur, ritun, orðaforði
10	Menntamálastofnun	https://mms.is/	88	Fræðsla, lesefni, ýmsar æfingar fyrir ritun og hlustun, borðspil, leikir	Nemendur í grunn- og framhaldsskóla	Lestur, ritun, hlustun, tal, orðaforði, málfræði
11	Mímisbrunnur	http://mimisbrunnur.is/	27	Gagnvirkar bækur, smáforrit, slóðir á aðrar vefsíður	2–12 ára	Lestur, ritun, hlustun, tal, orðaforði, málfræði
12	Myndmál	https://www.myndmal.is/sites/for-sida.php	1	Íslenskt lesefni fyrir fagadila og foreldra, gagnvirk efni	Börn	Lestur, hlustun, tal, orðaforði
13	Netskólinn	www.net-skoli.is	6	Gagnvirkur vefur, safn 1284 æfinga og verkefna sem notendur Netskólans hafa sett saman milli árána 2003–2020, æfingar fyrir mismunandi tungumálþætti, orðaleikir	Ótilgreint	Lestur, ritun, hlustun, tal, orðaforði, málfræði

14	Rafbókalisti Renötu	https://www.facebook.com/groups/390-14697434-2436/permalink/313541-8099815296/	3	Mismunandi vefslóðir á rafbókasafnið og rafbækur	Börn innflytjenda	Lestur
15	Skólavefurinn	https://nytt.skolavefurinn.is	52	Krækjur á mismunandi vefsíður með verkefni um lesskilning og bókmenntir, málfræði og málnotkun	Börn á grunnskólaaldri	Lestur, ritun, orðaforði, málfræði
16	Snjallskóli	http://snjallskoli.is	6	Gagnvirkur vefur, smáforrit, hljóðbækur, vandað barnaefni fyrir sjónvarp og útvarp	Yngsta stig, miðstig, unglíngastig	Lestur, hlustun, tal, orðaforði, málfræði
17	Stoðkennarinn	https://stodkennarinn.is/index2.php/site/login	1	Vefnámskeið, verkefni fyrir nemendur og kennsluefni fyrir kennara	Miðstig, unglíngastig, fullorðnir	Lestur, hlustun, ritun, tal, orðaforði, málfræði
18	Tungumálatorg	http://tungumalatorg.is	15	Vefslóðir á ýmiss konar samtök, námsefni í ísl., kennslubækur, vefnámskeið, verkefnalista	Börn á grunnskólaaldri, unglíngar, fullorðnir	Lestur, ritun, hlustun, orðaforði, málfræði
19	Út fyrir bókina	https://www.facebook.com/groups/31-242436614-0496/	69	Facebook-hópur með ýmist efni: kennsluleiðbeiningar, mismunandi verkefni með lausnir, borðspil, spjöld til útprentunar	Yngsta stig, miðstig, unglíngastig	Lestur, hlustun, tal, orðaforði, málfræði

Viðauki D sýnir öðruvísi uppsetningu upplýsinga um þessar 19 vefsíður sem lýst var nánar að ofan eða í viðauka C. Í honum má finna frekari upplýsingar, til dæmis um heiti vefsíðna, vefslóð, tegund (þ.e., fræðsluvefur eða námsefnisveita), helstu mállegu þætti sem einblínt er á og aðrar upplýsingar um námsefnið (t.d. hvort námsefni sé gjaldfrjálst eða áskriftarbundið). Einnig má finna tengla á sérstaka vefsíðu þar sem fram koma nánari upplýsingar um það námsefni sem viðkomandi vefsíða býður upp á.

Í viðaukum D til N eru nákvæmari upplýsingar um allt efni sem er annaðhvort gefið út af sérstakri stofnun, t.d. Menntamálastofnun eða Fjölmenningarsetri, eða safnað af mismunandi vefsíðum og tekið saman á einum stað, t.d. Íslenskuhorn Hófíar. Samtals eru skráðar 336 færslur um rafrænt námsefni fyrir börn en skrárnar innihalda misýtarlegar upplýsingar um innihaldið. Upplýsingar í þessum viðaukum auðvelda notendum að finna það námsefni sem hentar þörfum barna til íslenskunáms heima fyrir (sjálfsnáms). Eftirfarandi upplýsingar um námsefni eru skráðar í þessi skjöl: heiti námsefnis, mállegir þættir, markhópur, tegund, efnisskipting/lýsing, tengill á efni, og aðrar upplýsingar um námsefni. Mállegir þættir eru sex: lestur, ritun, hlustun, tal, orðaforði og málfræði. Markhóparnir eru fjórir og stuðst er við aldursskiptingu íslenska skólakerfisins.⁷ Tegundir námsefnis eru sex; vefur, PDF-skjal, rafbók, hljóðbók, smáforrit og vefsíða með leiðbeiningum um íslenskukennslu og að auki er nokkuð um annað óflokkað efni. Ekki er óalgengt að vefsíður deili upplýsingum um sama námsefni sem þær sækja af öðrum vefsíðum. Að þessu leyti endurspeglar heildarfjöldi atriða ekki endilega raunverulegan fjölda því upplýsingar um sumt námsefni eru endurtekna á mismunandi vefsíðum.

2.2 Niðurstöður könnunar

Könnun var send rafrænt á 60 viðtakendur en aðeins 14 svör bárust. Könnunin var á tveimur tungumálum, íslensku og ensku. 10 svör bárust á íslensku og 4 svör á ensku. Það þýðir þó ekki að aðeins fjölskyldur sem ekki tala íslensku hafi svarað á ensku því eitt svar

7 Stiga- og aldursskiptingu grunnskóla er lýst á vef Reykjavíkurborgar: <https://reykjavik.is/foreldra-vefurinn/skola-og-fristundastarf>

frá íslenskri fjölskyldu sem býr í útlöndum barst á ensku. Í næstu undirköflum er fjallað um eftirfarandi sex atriði úr könnuninni: búsetu fjölskyldna, tungumál töluð á heimilinu, mállega þætti sem börnin þurfa að örva að mati foreldra, gerðir námsefnis sem mest og minnst eru notaðar heima við, námsefni sem börn hafa mestan og minnstan áhuga á að nota til sjálfsnáms og hversu auðvelt eða erfitt það er fyrir fjölskyldur að finna íslenskt námsefni fyrir börn á netinu. Að lokum er svörum við opnum spurningum lýst.

2.2.1 *Búseta fjölskyldna og tungumál töluð á heimilinu*

Af 14 fjölskyldum svarenda á ein heima á Englandi, ein í Svíþjóð og 12 á Íslandi. Af þeim 12 fjölskyldum sem búsettar eru á Íslandi eru tvær nýkomnar til landsins; ein hafði búið í Bandaríkjunum til sumarsins 2020, og ein fluttist hingað til lands í mars 2020. Ekki var tilgreint í hvaða landi síðastnefnda fjölskyldan hafði verið búsett áður.

Allar fjölskyldur nema tvær tala íslensku á heimilinu að einhverju leyti og allar nema ein tala a.m.k. eitt annað tungumál utan íslensku. Þrjár fjölskyldur tala (einungis) íslensku og ensku og tvær tala íslensku og pólsku (þar af ein sem talar aðallega pólsku en stundum íslensku). Þær tvær sem ekki tala íslensku á heimilinu tala einungis ensku en önnur þeirra sagðist stundum æfa lestur á íslensku. Hinar fjölskyldurnar tala auk íslensku annaðhvort ensku ásamt tælensku eða þá þýsku, sænsku, portúgölsku ásamt ítölsku, litháísku, og að lokum frönsku. Tungumálin virðast ekki hafa haft áhrif á svör við könnuninni. Það gæti stafað af því að nákvæm og skýr lýsing á rannsókninni sjálfri fylgdi könnuninni. Foreldrar eða forráðamenn gátu þá betur skilið spurningar sem þeir svöruðu annaðhvort á íslensku eða ensku (sjá viðauka A). Varðandi það hversu oft foreldrar tala íslensku við börnin sín á heimilinu sögðust 12 fjölskyldur gera það á hverjum degi, ein fjölskylda tvisvar í viku og ein fjölskylda einu sinni í viku.

2.2.3 *Mállegir þættir sem börnin þurfa að örva samkvæmt foreldrum þeirra*

Þeir mállegu þættir sem hér verður gerð grein fyrir eru sex: lestur, hlustun, tal, ritun, málfræði og orðaforði. Til þess að einfalda könn-

unina var hefðbundnum færniþáttum ekki skipt í meginfærniþætti (lestur, hlustun, tal, ritun) og undirstöðupætti (málfræði og orðaforði). Spurningar í þessum hluta könnunarinnar voru settar fram með þessum hætti: „Hversu mikið eða lítið þarf barnið/börnin þín að örva eftirfarandi þætti í íslensku, að þínu mati?“. Hægt var að svara á Likert-kvarða með því að velja einn af eftirfarandi valmöguleikum: „mjög mikið“, „mikið“, „hlutlaust“, „ekki mikið“, „lítið“.

Þeir mállegu þættir sem flestum foreldrum fannst börn sín þurfa að æfa sig mest í eru: lestur (nú svör), orðaforði og ritun (átta svör hvort), málfræði (sjö svör), tal (sex svör) og svo hlustun í síðasta sæti (fimm svör). Aðeins þrír mállegir þættir fengu svarið „lítið“, en þeir voru tal (tvö svör), hlustun (eitt svar), og ritun (eitt svar). Við undirstöðupættina málfræði og hlustun var valkosturinn „mikið“ valinn fjórum sinnum (sjá töflu 2).

Tafla 2: Mállegir þættir sem fjölskyldum finnst mikilvægast að örva börnin sín í.

	Mjög mikið	Mikið	Hlutlaust	Ekki mikið	Lítið
Lestur	9	1	2	2	0
Hlustun	5	4	2	2	1
Tal	6	2	2	2	2
Ritun	8	2	3	0	1
Orðaforði	8	1	4	1	0
Málfræði	7	4	2	1	0

Niðurstöður sýna að foreldrum finnst mikilvægast að örva börnin sín í lestri, orðaforða, ritun og málfræði, og síðan í tali og hlustun.

2.2.4 Námsefni sem oftast eða sjaldnast er notað í sjálfsnámi

Spurt var um notkun níu tegunda námsfnis: barnabóka á íslensku, kennslubóka vegna íslenskunáms, hljóðbóka, gagnvirkis efnis á netinu (t.d. tölvuleikja á vefsíðum), smáforrita og annarra forrita, sjónvarps-efnis og kvikmynda, vefnámskeiða fyrir börn, námsefnis á *YouTube*, og einkakennslu á netinu í gegnum forrit á borð við *Skype* (þar sem kennari kennir börnum beint og í „eigin persónu“). Hægt var að svara

á Likert-kvarða með því að velja einn af eftirfarandi svarmöguleikum: „mjög oft“, „frekar oft“, „stundum“, „frekar sjaldan“, „mjög sjaldan“. Sú efnistegund sem tíðast er notuð er barnabækur en þar merktu sex þátttakendur við „mjög oft“. Aftur á móti völdu 11 þátttakendur kostinn „mjög sjaldan“ fyrir efnisliðina vefnámskeið og námsefni á *YouTube*, og einkakennsla á netinu er notuð sjaldnast allra valmöguleikanna (sbr. töflu 3):

Tafla 3: Notkun námsefnis eftir tegund og tíðni.

	Mjög oft	Frekar oft	Stundum	Frekar sjaldan	Mjög sjaldan
Barnabækur	6	3	2	0	3
Kennslubækur	2	1	4	0	7
Hljóðbækur	1	0	3	3	7
Gagnvirkt efni	0	2	3	1	8
Öpp/önnur forrit	1	2	0	3	8
Sjónvarp, myndbönd, kvikmyndir	3	2	3	3	4
Vefnámskeið	0	1	0	2	11
Námsefni á YouTube	0	2	1	0	11
Einkakennsla á netinu	0	0	0	0	14

Niðurstöður sýna að fáir nota rafrænt námsefni sem stendur til boða á vefsíðum á netinu. Hins vegar eru barnabækur oftar notaðar. Athuga má þó að svör um efni í sjónvarpi, myndbönd og kvikmyndir dreifast nokkuð jafnt.

2.2.5 Námsefni sem börn sýna mestan eða minnstan áhuga

Niðurstöður um áhuga barna á notkun námsefnis eru að nokkru leyti í samræmi við niðurstöður í töflu 4 um tíðni notkunar námsefnis þar sem flestir völdu „mjög mikinn áhuga“ fyrir barnabækur (sex svör) og „mjög lítinn áhuga“ (12 svör) fyrir einkakennslu á netinu.

Meginmunurinn á því sem foreldrar telja að börnin sín hafi áhuga á og á svörum barnanna er að börnin hafa mjög mikinn áhuga á gagnvirku efni á netinu (sjö svör) og námsefni á *YouTube* (fimm svör), ólíkt svörum foreldra þeirra um gagnvirkt efni á netinu (tvö svör) og um námsefni á *YouTube* (tvö svör) (sbr. töflu 4). Athuga ber þó að svörin eru annaðhvort byggð á því sem foreldrum og forráðamönnum fannst um áhuga barna sinna á námsefni eða því sem börn svöruðu foreldrum og forráðamönnum þegar þau voru spurð um þetta efni.

Tafla 4: Áhugi barna á námsefni eftir tegund.

	Mjög mikill áhugi	Mikill áhugi	Hlutlaust	Lítill áhugi	Mjög lítill áhugi
Barnabækur	6	5	1	1	1
Kennslubækur	0	3	8	0	3
Hljóðbækur	1	2	5	0	6
Gagnvirkt efni	1	6	2	1	4
Öpp/önnur forrit	2	1	6	0	5
Vefnámskeið	1	2	3	0	8
Sjónvarp, myndbönd, kvikmyndir	5	3	2	0	4
Námsefni á YouTube	2	3	3	0	6
Einkakennsla á netinu	0	0	2	1	12

Niðurstöður sýna að börnin hafa ekki aðeins áhuga á barnabókum heldur einnig á gagnvirku efni á netinu og efni í sjónvarpi; myndböndum og kvikmyndum.

2.2.6 Hversu auðvelt eða erfitt er að finna námsefni á netinu

Spurt var hversu auðvelt eða erfitt væri að finna námsefni í íslensku fyrir börn á netinu. Svarmöguleikarnir eru á fimm punkta Likert-kvarða: (1) „mjög auðvelt“, (2) „auðvelt“, (3) „hlutlaust“, (4) „erfitt“, (5) „mjög erfitt“. Fjórum fannst það annaðhvort mjög auðvelt eða auðvelt

að finna námsefni fyrir börn á netinu á móti fimm sem fannst það mjög erfitt eða erfitt. Fimm svöruðu hlutlaust (hvorki/né). Ef marka má þessar niðurstöður þá er líklegra að erfitt sé að finna námsefni á netinu (sbr. töflu 5).

Tafla 5: Hversu auðvelt eða erfitt er að finna námsefni í íslensku fyrir börn á netinu?

(1) mjög auðvelt	(2) auðvelt	(3) hvorki/né	(4) erfitt	(4) mjög erfitt
1	3	5	1	4

Niðurstöður sýna að mörgum finnst erfitt að finna námsefni á netinu. Athuga ber þó að fimm svöruðu „hvorki/né“, sem getur bent til þess að svarendum finnst það hvorki erfitt né auðvelt, eða að þeir hafi ekki leitað á netinu yfir höfuð.

2.2.7 Opnar spurningar

Opnar spurningar eru þrjár: 1) Er til annað námsefni eða aðrar efnistegundir sem hafa gagnast þér eða börnum þínum við sjálfsnám sem ekki eru tilgreindar í könnuninni? 2) Hvers konar rafrænt efni vantar til þess að börnin þín geti æft færni sína í íslensku heima? 3) Er annað sem þú vilt koma á framfæri? Hér fyrir neðan er greint frá svörum þátttakenda.

2.2.7.1 Er til annað námsefni eða aðrar efnistegundir sem hafa gagnast þér eða börnum þínum við heimanám sem ekki eru tilgreindar í könnuninni?

Sex af fjórtán þátttakendum sögðu frá öðru efni eða öðrum tegundum af námsefni sem þeir hafa góða reynslu af. Til dæmis var tónlist nefnd tvisvar, þ.m.t. áskrift að *Spotify* þar sem hægt er að hlusta á tónlist og hljóðbækur á íslensku. Einnig var nefnt að geisladiskar með lögum séu gott efni fyrir börn til að láta þau syngja með. Ýmislegt annað efni hefur einnig reynst fjölskyldum vel, t.d. leikhúsfærðir, geisladiskar á borð við *Pimsleur* sem hægt er að nota í ferðalögum, áskriftir að *Syrpu* sem veita aðgang að Disney-myndasögum eins og Andrésblöðum í rafrænu formi frá útgáfunni Eddu og hrað-

lestrarnámskeið á netinu. Þess má geta að ekki allt námsefni sem fjölskyldum finnst gagnlegt fyrir börnin sín til að bæta íslensku í sjálfsnámi eru á rafrænu formi. Orðið „heimanám“ var notað í spurningunni en það vísaði til sjálfsnáms barna heima. Markmið rannsóknarinnar var vel útskýrt í byrjun könnunar með eftirfarandi lýsingu: „Í öðrum hluta er spurt um íslenskunám og -notkun heima. Í þriðja og síðasta hlutanum er sjónum beint að námsefninu sem þið notið heima eða hafið reynslu af, t.d. á öðrum íslenskunámskeiðum sem barnið/börnin hafa sótt“ (viðauki A).

2.2.7.2 Hvers konar rafrænt efni vantar til þess að börnin þín geti æft færni sína í íslensku heima?

Tólf af fjórtán þátttakendum skiluðu athugasemdum og hugmyndum um það rafræna námsefni sem vantar að þeirra mati og eftir eigin reynslu. Svör þeirra benda sterklega til þess að bæta þurfi sýnileika námsefnis á netinu því oft er erfitt að finna það. Námsefni sem vantar er: gagnvirk námsefni á netinu (það var nefnt tvisvar og sérstaklega í sambandi við tölvuleiki), rafbækur, æfingar í orðaforða og einfalt námsefni sem kynnir íslenska stafrófið og hljóð stafanna. Einn þátttakandi nefndi *Skólavefinn* vegna þess að vefurinn sé „ruglingslegur og ekki mjög spennandi, og ekki ætlaður foreldrum barna erlendis“. Annað sem vantar eru leiðbeiningar á íslensku fyrir skapandi verkefni handa börnum sem til eru á öðrum tungumálum (t.d. í verkefninu *KiwiCo*⁸) og hefðbundin tungumálanámskeið fyrir börn og unglínga sem búa erlendis eða eru tvítýngd, sem myndu fara fram sem fjarnámskeið á netinu. Í þessu samhengi var nefnt danska átakið *Danes Worldwide*⁹ og það sagt „algjör draumur“ en slíkt finnst ekki á íslensku), fleiri vefnámskeið eins og *Icelandic Online* en með börn sem markhóp, tvítýngdar bækur, og bókaklúbbur með áskrift sem sendir bækur með pósti til áskrifenda eftir áhugaþemum og aldri barna. Hins vegar töldu sumir enga þörf á meira rafrænu námsefni og rökstuddu skoðun sína með því að taka fram að foreldrar barna vilji ekki auka skjá tíma barnanna sinna. Þess vegna væru þeir frekar til í að fá aðgengi að fleiri „gamaldags“ bókum.

8 <https://www.kiwico.com>

9 <https://www.danes.dk/en/danish-language-courses/>

2.2.7.3 Er annað sem þú vilt koma á framfæri?

Fimm svöruðu að mikill áhugi væri á og eftirspurn eftir bæði hefðbundnu námsefni eins og t.d. rafrókum, æfingum í tilteknum mállegum þáttum, vefnámskeiðum eins og *Icelandic Online* en ætluðum börnum, o.fl., og óhefðbundnum námskeiðum eins og námskeiðinu *Tungumálatöfrum*, og öðru námsefni sem hefur í fyrirrúmi samskipti, hreyfingu, sköpun og vinnu með höndunum. Í svörunum er bent á að erfitt sé að finna hentugt námsefni á netinu. Í því samhengi svöruðu tveir að „lítið sem ekkert“ væri til, sérstaklega í því sniði sem má prenta út og nota við heimakennslu. Hins vegar svaraði einn þátttakandi að „allt [sé] til ef [maður] vill“. Af þessum svörum má draga þá ályktun að það að hafa einn ýtarlegan gagnagrunn um námsefni í íslensku fyrir börn væri mjög dýrmætt. Um þetta og frekari hugmyndir að framhaldsverkefnum tengdum námsefni barna á netinu er rætt í næsta kafla.

Umfjöllun og lokaorð

Líta má á þessa rannsókn sem tilraunarannsókn og einnig sem rannsókn sem mætti leggja til grundvallar frekari rannsókna á sviði máltileinkunar barna með sjálfsnámi. Í þessum kafla er fjallað um niðurstöður í samhengi við þær rannsóknarspurningar sem voru settar fram í inngangsorðunum. Einfalt er að svara rannsóknarspurningu (1), hvaða tegundir af námsefni eru til á netinu fyrir börn sem læra L2 íslensku? Mikið af heimildunum eru skjöl á PDF-sniði, textar á vefsíðum, raf- og hljóðbækur. Þetta eru góðar fréttir fyrir þá sem vilja nota lesefni. Aðeins nokkur dæmi fundust um gagnvirk efni sem börn vilja frekar nota. Rannsóknarspurning (2) hljóðaði svo: er til vefsíða með ýtarlegum upplýsingum um töl, tæki og önnur námsefni í L2 íslensku fyrir börn? Henni má svara sem svo að engin tæmandi vefsíða sé til á netinu. Því varpa niðurstöður úr fyrri hluta rannsóknarinnar ljósi á slæma stöðu rafræns námsefnis í íslensku fyrir börn þó að 336 heimildir hafi fundist á 19 efnisveitum (vefsíðum). Með niðurstöðum úr seinni hluta rannsóknarinnar, þ.e. könnuninni, má svara spurningu (3): er auðvelt fyrir foreldra barna

að finna námsefni í L2 íslensku á netinu? Svarið við þeirri spurningu er á þann veg að þeim finnst erfitt að finna hentugt námsefni á netinu í fljótu bragði og þess vegna óska þeir eftir sýnilegri vefsíðu eða gagnagrunni sem þeir gætu notað til að sækja námsefnið. Svör við rannsóknarspurningu (4) um hvaða námsefni börn noti helst í sjálfsnámi í L2 íslensku varpa ljósi á lélegt framboð námsefnis í L2 íslensku fyrir börn. Þörf er á nýju eða betrubættu námsefni sem tekur mið af reynslu, óskum og þörfum foreldra, forráðamanna og barna. Það er áhugavert að sjá mun milli þess sem foreldrum finnst áhugavert fyrir börnin og þess sem börnunum sjálfum finnst áhugavert að nota til að læra íslensku. Í því sambandi vilja foreldrar frekar draga úr skjá tíma barnanna en börnin sjálf vilja frekar nota gagnvirkt námsefni á netinu. Þetta er nokkurn veginn í samræmi við rannsókn um notkun tungumála hjá ein-, tví- og fjöltyngdum fjölskyldum á Íslandi (Kriselle L. S. Jónsdóttir o.fl. 2018, 23) þar sem foreldrar vilja að börn læri tungumál með hreyfingu en börn vilja frekar nota gagnvirkt námsefni. Svör við rannsóknarspurningu (5) um hversu oft börn æfi sig í L2 íslensku heima leiða í ljós að flestir foreldrar tala íslensku við börnin sín á heimilinu en aðeins í tveimur fjölskyldum er íslenska töluð 1–2 tvisvar í viku. Í sambandi við það má vísa í málvísindi sem fjalla um samband milli fólks og tungumáls (e. *contact linguistics*) í sambandi við L2 nám (Winford 2003, 12 og 16) og máltileinkun L2 barna. Máltileinkun L2 gerist í mismunandi sálfræðilegum og samfélagslegum aðstæðum (Oksaar 1996, 7) og þess vegna er mikilvægt að foreldrar sinni börnum sínum vel varðandi tíma og námsefni þegar L2 íslenska er æfð í sjálfsnámi heima. Það námsefni sem mest er notað fyrir æfingu barna í L2 íslensku eru barnabækur en sjaldnast eru notuð vefnámskeið, námsefni á *YouTube* eða einkakennsla á netinu. Í sambandi við það finnst foreldrum að börnin þurfi mesta æfingu í lestri, orðaforða, ritun, málfræði, tali og hlustun (í þessari röð). Hér má vísa í kenningu sem byggir á notkun tungumálsins í máltileinkunarferli (e. *usage-based theory in language acquisition*) (Tomasello 2009) barna þar sem foreldrar og forráðamenn nota mest það námsefni sem þeir halda að börnin þurfi mest til að efla tungumálafærni sína í L2 íslensku.

Gera mætti langtímarannsókn á því hvernig mismunandi tegundir námsefnis henta við tileinkun L2 íslensku. Hvað úrvinnslu

gagna í þessari rannsókn varðar þá gæti næsta skref verið að búa til nýtt yfirlit yfir námsefni sem foreldrar barna telja að vanti. Slíkar upplýsingarnar eru mikilvægar svo að þeir sérfræðingar sem annast þróun nýs námsefnis geti komið til móts við óskir og þarfir markhópsins. Einnig mætti gera gæðamat á vefsíðum sem bjóða upp á mismunandi tegundir af námsefni til sjálfsnáms í L2 íslensku. Slíkt gæðamat var búið til árið 2002 en aðeins þrjár vefsíður og einn margmiðlunardiskur voru skoðuð þá (Ylkänen og Martin 2002, 28–29). Ný rannsókn á þessu sviði myndi bæta þekkingu á tölvustuddu tungumálanámi fyrir L2 íslensku. Eins og stendur væri einnig hægt að búa til nýjan vef, t.d. Wiki-síðu, með öllu námsefni sem lýst hefur verið hér. Hægt væri að uppfæra Wiki-síðu reglulega því þessar síður eru mjög notendavænar, auðveldar í viðhaldi og aðgangur að þeim er ókeypis. Gagnagrunnur af þessu tagi væri afar dýrmætur og mikilvægur þáttur í því að gera námsefni í íslensku fyrir börn aðgengilegt hvarvetna í heiminum.

Nokkrar takmarkanir eru á þessari rannsókn. Í fyrsta lagi hefði helst átt að senda rafræna könnun á fleiri þátttakendum sem búsettir eru erlendis eða eru nýfluttir heim til Íslands. Þetta er mjög sennilega skýringin á rýrri svörum við könnuninni, enda eiga langflestir þátttakendur í þessari könnun heima á Íslandi. Stærri úrtak af fjölskyldum sem búa erlendis hefði veitt enn áreiðanlegri niðurstöður. Í öðru lagi vantar svarmöguleikana á borð við „aldrei“ og „oftar en einu sinni í viku“ þegar spurt er um tíðni notkunar á tilteknum efnis- tegundum og tíðni markvissrar heimakennslu. Einnig vantar valkostinn „á ekki við“. Í þriðja lagi gætu svarendur í íslenski könnun misskilið orðið „heimaná“ sem vísar til sjálfsnáms barna heima við. Könnuninni fylgdi þó lýsing á rannsóknarverkefninu sem var nógu skýr til að hjálpa svarendum skilja að um sjálfsnám barna í L2 íslensku heima væri að ræða (sbr. íslenskan texta í viðauka A). Í fjórða lagi var lítil svörum í könnuninni (aðeins 14 svör) og þess vegna er hér aðeins um tilraunarannsókn að ræða þó að hún veiti góða innsýn inn í sjálfsnám barna sem læra L2 íslensku og geti hjálpað okkur að skilja hver vandamálin á þessu sviði eru. Helstu niðurstöður sýndu að bæta þurfi lestur á L2 íslensku. Verkefnið IOLBörn ætlar einmitt að leysa úr þessu vandamáli og bjóða upp á kennslu í L2 íslensku fyrir börn með lestri á netinu.

Rannsókn þessi var studd af RANNÍŚ í gegnum Nýsköpunarsjóð námsmanna 2020. Höfundar vilja einnig þakka *Tungumálatöfrum* fyrir stuðninginn.

HEIMILDIR

- Auður Hauksdóttir. 2007. „Straumar og stefnur í tungumálakennslu“. Í *Mál mála-anna*, ritstýrt af Auði Hauksdóttur og Birnu Arnbjörnsdóttur: Reykjavík: Stofnun Vigdísar Finnbogadóttur í erlendum tungumálum.
- Benfield, Jacob A. 2006. „Internet-Based Data Collection: Promises and Realities“. *Journal of Research Practice* 2/2 (2006): 1–15. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ805689.pdf>.
- Bédi, Branislav. 2022. „Development of online tools supporting the learning of Icelandic as a foreign and second language“. Í *Tungumál í sambengi / Perspectives on Language and Context*, ritstýrt af Branislav Bédi, Halldóru J. Þorlákssdóttur og Kolbrúnu Friðriksdóttur. Reykjavík: Stofnun Vigdísar Finnbogadóttur í erlendum tungumálum.
- Birna Arnbjörnsdóttir. 2021. „Tölvutengd tungumálakennsla: Kennslufræði, árangur og möguleikar Icelandic Online námskerfisins“. Í *Milli mála* 13, 15–39. <http://millimala.hi.is/wp-content/uploads/2022/01/2021-2-Birna-Arnbjörnsdóttir.pdf>.
- Castillo, Rigoberto og Linda Catherine Camelo Gámez. 2013. „Assisting your Child’s Learning in L2 is like Teaching them to Ride a Bike: A Study on Parental Involvement“. *Gist Education and Learning Research Journal* 7: 54–73. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1062584.pdf>.
- Cohen, Louis., L. Manion og K. Morrison. 2011. *Research Methods in Education*. New York: Routledge, 7. útgáfa.
- Elín Þ. Þórðardóttir og Anna Guðrún Júlíusdóttir. 2013. „Icelandic as a second language: a longitudinal study of language knowledge and processing by school-age children“. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism* 16/4, 411–435. DOI: 10.1080/13670050.2012.693062.
- Elín Þ. Þórðardóttir. 2021. „National language in a globalised world: are L1 and L2 adolescents in Iceland more interested in learning English than Icelandic?“. *Journal of Multilingual and Multicultural Development* (2021). Netútgáfa 1. feb. 2021. UK: Routledge. <https://doi.org/10.1080/01434632.2021.1879090>.
- Hopkins, Kelsey P. og Branislav Bédi. 2021. „Immigrant families’ home use of electronic and online Icelandic L2 materials for children“. Í *CALL and professionalisation: short papers from EUROCALL*, 143–148. Research-publishing.net. <https://doi.org/10.14705/rpnet.2021.54.1323>.
- Jensen, Signe Hannibal. 2017. „Gaming as an English Language Learning Resource among Young Children in Denmark“. Í *CALICO Journal* 34/1 1–19. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1143385.pdf>.
- Kriselle L. S. Jónsdóttir, S. Ólafsdóttir og J. T. Einarsdóttir. 2018. „Linguistically diverse children in Iceland: Their family language policy and Icelandic phonological awareness“. Í *Icelandic Studies on Social Justice in Education* ritstýrt af Hönnu Ragnarsdóttur og Samúel Lefever. UK: Cambridge Scholars Publishing.
- Lavrakas, Paul J. 2008. *Encyclopedia of Survey Research Methods*. 2 útgáfa. Los Angeles: Sage Publications.

- Magnús Huld Sigmarsdóttir. 2014. *Tölvustutt tungumálanám á frambaldsskólástigi: tæknin sem stuðningstæki í enskukennslu*. Meistararitgerð. Reykjavík: Háskóli Íslands.
- Oksaar, Els. 1996. „The History of Contact Linguistics as a Discipline“. Í *Contact Linguistics* ritstýrt af Hans Goebel, Peter H. Nelde, Zdeněk Starý, Wolfgang Wölck, 1–12. 1. bindi. Berlin: de Gruyter.
- Palinkas, Laurence A., Horowitz, S. M., Green, C. A., Wisdom, J. P., Duan, N. og K. Hoagwood. 2015. „Purposeful sampling for qualitative data collection and analysis in mixed method implementation research“. *Administration and policy in mental health* 42/5, 533–544. <https://doi.org/10.1007/s10488-013-0528-y>.
- QuestionPro. 2020. Descriptive Research: Definition, Characteristics, Methods, Examples and Advantages. Sótt 11. september 2020 af: <https://www.questionpro.com/blog/descriptive-research/>.
- Quick, Antje Endesfelder og Anna Verschik. 2019. „Usage-based contact linguistics: An introduction to the special issue“. *Applied Linguistics Review*, 1–13. Mouton De Gruyter. <https://doi.org/10.1515/applirev-2019-0026>.
- Reykjavíkurborg. Skóla- og frístundastarf. Sótt 23. júlí 2020 af: <https://reykjavik.is/foreldravefurinn/skola-og-fristundastarf>.
- Tomasello, Michael. 2009. „The usage-based theory of language acquisition“. Í *The Cambridge Handbook of Child Language* ritstýrt af Edith L. Bavin. Cambridge: Cambridge University Press.
- Tomasello, Michael. 2003. *Constructing a Language. A Usage-Based Theory of Language Acquisition*. Cambridge (USA): Harvard University Press.
- Winford, Donald. 2003. *An Introduction to Contact Linguistics*. Language and Society 33. 1. útgáfa. Malden: Blackwell Publishing.
- Ylkänen, Tomi og Maisa Martin. 2002. *Kvalitetsutveckling av IT-läromaterial för nordiska språk*. NORDIT. Kaupmannahöfn: Nordisk Ministerråd.

VIÐAUKAR

- Viðauki A. Könnun. Lýsing á rannsóknarverkefni og spurningar á íslensku og ensku.¹⁰
- Viðauki B. Lýsing á vefsíðum um rafrænt námsefni í íslensku sem öðru máli fyrir börn.¹¹
- Viðauki C. Stutt yfirlit ásamt flokkum og tegundum vefsíðna um rafrænt námsefni í íslensku fyrir börn.¹²

10 <https://github.com/BranBedi/rafraennamsefnifyrirborn/blob/d3aa4e1205e7d4752459e1e6388-310b553261f65/Vi%C3%B0auki%20A.pdf>

11 <https://github.com/BranBedi/rafraennamsefnifyrirborn/blob/d3aa4e1205e7d4752459e1e63-88310b553261f65/Vi%C3%B0auki%20B.xlsx>

12 <https://github.com/BranBedi/rafraennamsefnifyrirborn/blob/d3aa4e1205e7d4752459e1e63-88310b553261f65/Vi%C3%B0auki%20C.xlsx>

- Viðauki D. Menntamálastofnun. Almenn skrá yfir rafrænt námsefni.¹³
 Viðauki E. Menntamálastofnun. Skrá yfir námsefni útgefið af Menntamálastofnun.¹⁴
 Viðauki F. Íslenskuhorn Hólfíar. Skrá yfir rafrænt námsefni.¹⁵
 Viðauki G. Kötluvefurinn. Skrá yfir rafrænt námsefni.¹⁶
 Viðauki H. Fjölmenningarsetur. Skrá yfir rafrænt námsefni.¹⁷
 Viðauki I. Rafbókalisti Renötu. Skrá yfir rafrænt námsefni.¹⁸
 Viðauki J. Snjallskóli. Skrá yfir rafrænt námsefni.¹⁹
 Viðauki K. Út fyrir bókina. Skrá yfir rafrænt námsefni.²⁰
 Viðauki L. Mímisbrunnur. Skrá yfir rafrænt námsefni.²¹
 Viðauki M. Fræðslukot. Skrá yfir rafrænt námsefni.²²
 Viðauki N. NETSKÓLINN. Skrá yfir rafrænt námsefni.²³

-
- 13 <https://github.com/BranBedi/rafraennamsefnifyrirborn/blob/d3aa4e1205e7d4752459e1e6388310b553261f65/Vi%C3%B0auki%20D.xlsx>
- 14 <https://github.com/BranBedi/rafraennamsefnifyrirborn/blob/d3aa4e1205e7d4752459e1e6388310b553261f65/Vi%C3%B0auki%20E.xlsx>
- 15 <https://github.com/BranBedi/rafraennamsefnifyrirborn/blob/d3aa4e1205e7d4752459e1e6388310b553261f65/Vi%C3%B0auki%20F.xlsx>
- 16 <https://github.com/BranBedi/rafraennamsefnifyrirborn/blob/d3aa4e1205e7d4752459e1e6388310b553261f65/Vi%C3%B0auki%20G.xlsx>
- 17 <https://github.com/BranBedi/rafraennamsefnifyrirborn/blob/d3aa4e1205e7d4752459e1e6388310b553261f65/Vi%C3%B0auki%20H.xlsx>
- 18 <https://github.com/BranBedi/rafraennamsefnifyrirborn/blob/d3aa4e1205e7d4752459e1e6388310b553261f65/Vi%C3%B0auki%20I.xlsx>
- 19 <https://github.com/BranBedi/rafraennamsefnifyrirborn/blob/d3aa4e1205e7d4752459e1e6388310b553261f65/Vi%C3%B0auki%20J.xlsx>
- 20 <https://github.com/BranBedi/rafraennamsefnifyrirborn/blob/d3aa4e1205e7d4752459e1e6388310b553261f65/Vi%C3%B0auki%20K.xlsx>
- 21 <https://github.com/BranBedi/rafraennamsefnifyrirborn/blob/d3aa4e1205e7d4752459e1e6388310b553261f65/Vi%C3%B0auki%20L.xlsx>
- 22 <https://github.com/BranBedi/rafraennamsefnifyrirborn/blob/d3aa4e1205e7d4752459e1e6388310b553261f65/Vi%C3%B0auki%20M.xlsx>
- 23 <https://github.com/BranBedi/rafraennamsefnifyrirborn/blob/d3aa4e1205e7d4752459e1e6388310b553261f65/Vi%C3%B0auki%20N.xlsx>

ÚTDRÁTTUR

Kortlagning rafræns námsefnis í íslensku sem öðru máli fyrir börn og viðhorf fjölskyldna til notkunar á námsefni í sjálfsnámi barna

Í greininni er fjallað um kortlagningu á rafrænu námsefni í íslensku sem öðru máli (L2) fyrir börn og viðhorf fjölskyldna til notkunar á mismunandi námsefni í sjálfsnámi barna á aldrinum 5–16 ára. Núverandi ástand er þannig að lítið skipulag er á því námsefni í L2 íslensku sem hentar sjálfsnámi barna og þar að auki er erfitt fyrir fjölskyldur að nálgast það á netinu. Aðferðafræðin sem notuð er við kortlagningarvinnu felst í því að taka saman allt námsefni sem finna má á netinu, t.d. veforg fyrir kennara, námsbókalista skóla o.s.frv., til að gefa yfirlit yfir tegundir námsefnis auk viðkomandi vefslóða. Auk kortlagningar felur rannsóknin í sér skráningu á rafræna efninu með tilliti til kennslufræðilegs gildis þess: hverjir mállegir áhersluþættir efnisins eru (t.d. lestur, hlustun, tal, ritun, málfræði og orðaforði), hver markhópurinn er og að auki snið/tegund efnisins. Samhliða kortlagningu var útbúin könnun sem lögð var fyrir foreldra þátttakenda í námskeiðinu *Tungumálatöfrum* til að varpa ljósi m.a. á þarfir og venjur í sjálfsnámi barna. Niðurstöður rannsóknarinnar sýna að margs konar námsefni er að finna á fjölmörgum vefsíðum, þótt erfitt geti reynst að finna efni sem hentar vel til að aðstoða börn við lestur á L2 íslensku.

Lykilorð: Íslenska sem annað mál, rafrænt námsefni, tölvustutt tungumálanám, sjálfsnám, og tungumálanám barna

ABSTRACT

A survey of digital learning materials for children learning L2 Icelandic and families' attitudes towards children's self-study

This article presents a study with a twofold focus: to create an overview of all electronic material currently available online supporting the learning of Icelandic as a second language (L2) for children aged 5–16, and to examine what attitude parents have toward their children using various tools and materials, and the frequency of use, during their self-study at home. Despite many available online resources, at present the electronic material is very poorly organized and difficult for families to locate and obtain. The method used in this study was to catalogue relevant resources and providers of resources, such as school textbook lists, web forums for teachers etc., into a comprehensive list of available resources with links to websites. In addition, information is provided regarding variables such as which language skill(s) are emphasized, target group, and format of learning material. Alongside this study, a survey was also prepared and distributed to the parents/guardians of all children who have taken part in the summer language course *Tungumálatöfrar*, to shed light on the needs and habits of children who study Icelandic at home. Results suggest, among other things, that many different kinds of materials for learning Icelandic (L2) for children exist on the internet, but it is difficult for the families to locate suitable materials that emphasize reading.

Keywords: Icelandic as a second language, digital learning materials, computer-assisted language learning, self-study, children's language learning